

PNOA ©IGN Ano 2011
Derectro 1/25000

©IGN Ano 2003

CARTOGRAFÍA 1/50000

COSTA DA MORTE

A Costa da Morte é unha área natural ribeirá situada no nordés de Galicia cuns lindes variables segundo a época e quen se refira a ela.

O topónimo ten a súa orixe no gran número de naufraxios, máis de 600, ocorridos neste tramo de costa, algúns tan significativos como o Serpent (1890), o City of Agra (1897) ou o Casón (1987), pero a maioría de xente da contorna.

Se temos en conta a perigosidade dos seus cantís e a sucesión de temporais de vento e grandes ondas como a rexistrada en 2013 con 21 m de altura no Cabo Vilán, a Costa da Morte pode quedar delimitada entre as Illas Sisargas (Malpica de Bergantiños) e Fisterra.

O clima oceánico proporciona temperaturas suaves ao longo do ano e abondosas precipitacións debido ás masas de aire húmido que chegan procedentes do Atlántico. Unha das características máis salientables da zona vén dada polos ventos que azoutan o litoral, sobre todo o nordés e o vendaval (vento do sudoeste), e os temporais.

A vexetación autóctona de carballos e castiñeiros foi practicamente substituída por bosque de repoboación de piñeiros e eucaliptos. Na costa venteada dáse a matogueira mixta e mesta a rentes do chan.

A poboación da Costa da Morte aséntase maioritariamente nas vilas costeiras (Malpica, Laxe, Camariñas, Fisterra). O resto do territorio está inzado de aldeas e lugares diseminados e unidos entre si por unha infinita rede de estradas, camiños e pistas.

O cultivo do millo iniciouse no s. XVIII. Provocou a eliminación do barbeito, aumentou a produción e, con iso, a poboación e a súa calidade de vida. A importancia deste cereal pode deducirse pola cantidade de cabazos existentes. Ademais do millo cultivábase pataca, trigo, centeo e fabas. A gandaría vacúna actuaba como complemento desta actividade.

Aínda que as actividades de explotación do mar e do agro foron tradicionalmente a base da economía da Costa da Morte, nas últimas décadas están a xurdir sectores punteiros no eido dos cultivos mariños especializados en grnaxas, a produción de enerxías renovables ou o turismo cultural.

As vilas mariñeiras tiveron desde sempre como actividade principal a pesca e o marisqueo debido á alta calidade dos produtos e á súa demanda nos mercados (percebe do Runcudo e das Sisargas, sardiña de Laxe, berberecho da Enseada da Insua, etc.). Desde a Idade Media, mariñeiros biscaíños e asturianos pescaron baleas desde os portos da Costa da Morte (Malpica, Fisterra). Os cataláns introduciron no s. XVIII a salgadura de sardiña e os secadoiros de congrio. Estas actividades desenvolveron o comercio con Portugal e o Levante español. Pero o fluxo migratorio cara a América no s. XIX e no s. XX cara a Europa frearon a industrialización. As factorías familiares non evolucionaron e as iniciativas industriais na zona foron escasas.

Muxia aséntase no istmo dunha península e en parte desa península. As súas actividades desenvólvense ao redor do mar (pesca, secadoiro de congrio, actividades no porto deportivo) e do turismo a carón do Santuario de Nosa Señora da Barca e a paisaxe. A mediados do s. XX o seu crecemento urbano foi caótico e levou á desaparición da arquitectura tradicional mariñeira.

CABO VILÁN

Este **parque eólico** foi o primeiro en funcionamento en Galicia no ano 1990. Está instalado nunha área protexida pola Rede Natura 2000, en concreto na ZEC Costa da Morte, e nunha ZEPA. Esta protección foi declarada con posterioridade ao parque eólico.

Piscifactoría de rodaballo inaugurada no ano 2005. Ocupa 90.000 m² e a súa ubicación foi e é controvertida, dada a protección do espazo no que se instala.

PRAIÁ DO TRECE

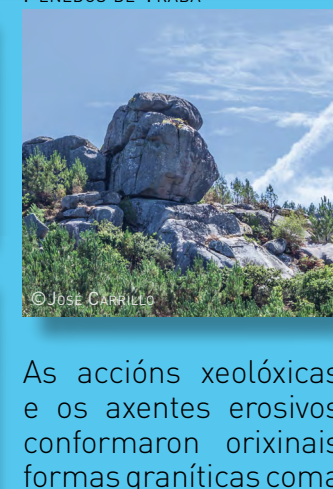
PLANTA DA CARAMIÑA

CAMARIÑAS

PENEDOS DE TRABA

PRAIÁ DE TRABA: COMPLEXO DUNAR E TERRAS DE LABOR AFECTADAS POLA CONCENTRACIÓN PARCELARIA

DOLMEN DE PEDRA DA ÁRCA DE REGOELLE. VIMIANZO

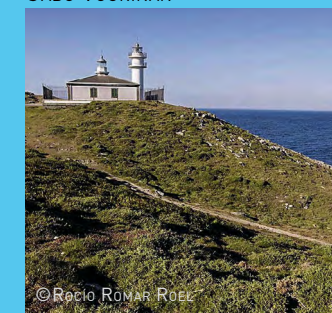

Os areais coma os de Traba, O Trece ou Soesto albergan complexos dunares, gran riqueza ornitolóxica e especies vexetais endémicas únicas coma a caramiña. A **vexetación costeira** componse de toxos, carqueixas e uces que medran en solos pouco desenvolvidos, afeitos aos fortes ventos e á salinidade.

Pequenos **portos pesqueiros** dedicados á baixura e ao marisqueo aparecen diseminados polo litoral e rodeados por núcleos de poboación de vivendas coloridas coma as de Camariñas ou Arou.

O **cabo Touriñán**, batido pola fereza do mar e os fortes ventos, penetra 1 km no Océano Atlántico e é considerado o punto máis occidental de Galicia. É un importante paso de aves migratorias durante o outono.

CABO TOURIÑÁN

Os **cantís**, as **praias de bolos** e os numerosos baixos no mar Atlántico, configuran esta costa.

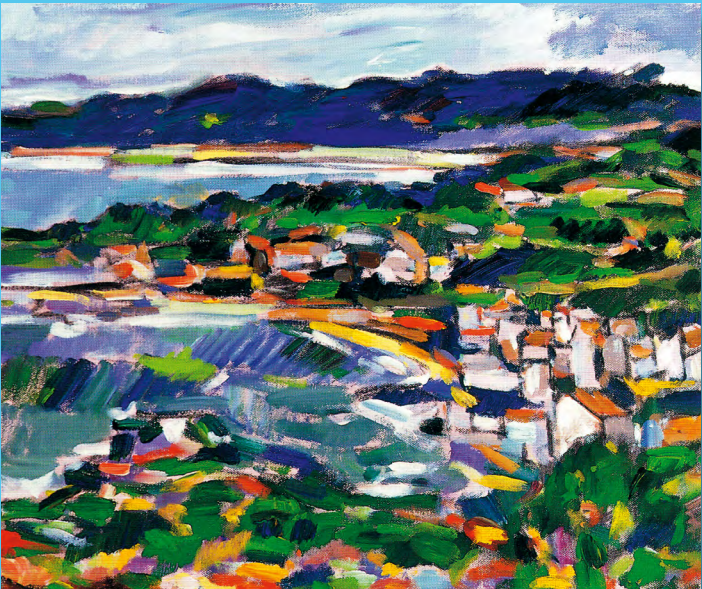
TEMPORAL NA COSTA DA MORTE

A **Costa da Morte** forma parte da foxa blastomilonítica, un complexo de rochas (granitos, gneís e xistos) da erá precámbrica, de hai 500 millóns de anos, un dos relevos máis antigos do mundo. Presenta formas moi variadas, nas que os treitos abruptos con cantís de fortes pendentes (Touriñán, Vilán) se alternan con outros baixos e areentos (Laxe, O Lago, Mar de Fóra), lagoas litorais (Traba) ou rías (Corme-Laxe, Camariñas ou Lires onde desembocan o río Antóns, o Grande e o do Castro respectivamente).

O **faro do Cabo Vilán** data de 1896. É de primeira orde e o primeiro faro eléctrico de España. A súa luz, que acada as 30 millas e os seus 104 m de altura sobre o mar é unha referencia fundamental para a navegación.

Discutíamos latitudes, dos finisterres que hai por outros mundos adiante, a confusión que levou atribuír Fisterra e toda a súa carga de lendas a un cabo situado ó leste de Touriñán, o verdadeiro Fisterra. De repente o avó preguntounos, ¿queredes ir a Fisterra? Meteunos no coche –é unha das últimas veces que o recordo guiando- e para a nosa sorpresa colleu, non cara ó Sur, senón cara ó Norte, ata chegar ó cabo Vilán, deserto coma sempre, sen turistas armados de cámaras, autobuses de dous pisos, nin moito menos eses postas de caracolas tropicais que de aí a pouco tomarían posesión de Fisterra. Calou un momento e todos os que tomamos parte nesa viaxe lembramos nidiamente o cabo, lembramos como baixamos do coche batallando

FISTERRA Á NOITE
Óleo sobre tea (46x10)
Xabier Correa Corredoira
[A Coruña 1952]

AROU, COSTA DA MORTE DE BERGANTIÑOS

Acrílico sobre lenzo (46x65)

Alfonso Abelenda

[A Coruña 1931]

Vilán Camariñas Pena Major Laxe da Auga Monte das Seixas As Carballas Punta da Pedrosa O Castelete Os Cornos

FISTERRA
Dirección: Xavier Villaverde
Producción: Continental Producciones SA, Tornasol Films SA, Xavier Villaverde PC
Ano: 1998

Berto e Mario son dous irmáns nados na Costa da Morte, lugar elixido polos seus pais hippies a finais dos 1960. Un día o pai abandónaos. Mario non o entende e medra fascinado pola figura ausente do pai e a ilusión de volver reunirse con el algún día.

Mario faillle prometer a Berto que o buscarán pero Berto tamén desaparece. Seis anos despois os dous irmáns atópanse en Madrid e Berto planea cumprir a promesa que lle fixera a Mario.

A imaxe que o filme nos dá da Costa da Morte é suave, mítica e nostálxica, asociada á infancia dos protagonistas. A luz xoga un papel fundamental polas súas fortes contrastes que intentan reflectir os estados de ánimo.

COSTA DA MORTE
Dirección: Lois Patiño
Producción: Felipe Lage, Martin Pawley
Ano: 2013

Costa da Morte son algo máis de oitenta minutos de sucesivos planos fixos, moi amplos nos que a protagonista é a paisaxe. Son enormes lenzos románticos en movemento, que mostran toda a dureza dos catro elementos: auga, rocha, vento e lume nunha área xeográfica real do noso país. Xunto a eles, coma un protagonista secundario aparece o ser humano, pequeno, depredador do espazo que habita e transformador do territorio.

Presenta escasas tan elocuentes coma a do paso do tempo e a sucesión de imaxes dunha mesma paraxe no solpor, na alba, con marea alta ou baixa. A magnífica cita de Castelao coa que empeza o filme: "Nun entrar do home na paisaxe e da paisaxe no home creouse a vida eterna de Galicia" resume o sentir profundo dun pobo en perfecta conexión coa terra que o acolle.